

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक : भाअका-१०९८/प्र.क्र.३०-९८/अर्थसंकल्प-१९.

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- २१ जुलै, १९९८.

प्रस्तावना :-

शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, निरनिराळे शासकीय / निमशासकीय विभाग, महामंडळे, उपक्रम लीज फायनान्सद्वारे कर्ज घेऊन यंत्रसामुग्री / वाहने खरेदी करीत आहेत. तसेच कोणतीही तत्तूद मंजूर झालेली नसताना यंत्रसामुग्री / वाहने खरेदी करण्याकरिता लीज फायनान्स पद्धतीने कर्ज घेण्यासाठी निविदा मागवून त्या अंतिम केल्या जातात व त्यानंतर तत्तूदी मंजूर करून देण्याचे प्रस्ताव पाठविले जातात. लीज फायनान्सचा मार्ग स्वीकारण्याच्या कारणांपैकी एक महत्त्वाचे कारण असे दिसते की, संबंधित कारणासाठी पुरेशी अंदाजपत्रकीय तत्तूद उपलब्ध नसल्याने विभाग त्यांचे खरेदीचे प्रस्ताव लवकर मंजूर व्हावेत व खरेदीचा पूर्ण भार त्याच वर्षीच्या अंदाजपत्रकावर पडू नये म्हणून हा मार्ग प्रस्तावित करते. याचा अर्थ लीज फायनान्सचा मार्ग हा मूलतः अर्थोपायाच्या दृष्टीने पर्याय म्हणून वापरण्याचा मार्ग आहे.

शासन साधनसामुग्री उभारताना कर वसुलीबरोबरच खुल्या बाजारातून कर्ज घेते. या कर्जावरील व्याजाचे दर हे कमी असतात. शासन खुल्या बाजारात कर्ज उभारण्यासाठी आल्यावर कर्जावरील व्याजाचे दर हे व्यापारी कर्जापेक्षा खूप कमी असतात. गेल्या काही वर्षांतील शासनाने उभारलेल्या कर्जाचा दर हा १२ ते १४ टक्के आहे. लीज फायनान्सद्वारे कर्ज घेतल्यानंतर मात्र परतफेडीसाठी परिणामकांक व्याज दर हा १३ ते २० टक्के इतका असू शकतो. त्यामुळे शासनाच्या व उपक्रमाच्या खरेदीसाठी अतिरिक्त निधी उपलब्ध करून घेत असताना लीज फायनान्सचा मार्ग स्वीकारणे हे नेहमीच आर्थिकदृष्ट्या फायदेशीर असेल असे नाही. लीज फायनान्सद्वारे उभे करावयाचे कर्ज हे काही वेळा फायदेशीर ठरू शकते, परंतु नेहमीच असे घडेल असे नाही. सबब शासनाच्या पांप्पारिक निधी उभारण्याच्या पद्धतीपेक्षा ही निधी उभारण्याची पद्धत वेगळी असल्याने यामध्ये प्रकरणनिहाय निर्णय घेणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने प्रस्तावाचा विचार करून शासन खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे.:-

शासन निर्णय :-

लीज फायनान्स पद्धतीने कर्ज घेऊन यंत्रसामुग्री / वाहने इत्यादी खरेदी करण्याची शासकीय नियमात तत्तूद नाही. त्यामुळे निरनिराळे शासकीय / निमशासकीय विभाग, महामंडळे व उपक्रम यांनी लीज फायनान्स पद्धतीने कर्ज घेऊन यंत्रसामुग्री / वाहने इत्यादी खरेदी करू नये. लीज फायनान्स पद्धतीने करण्यात येणारी खरेदी तुलनात्मकदृष्ट्या अधिक सोयीस्कर व आकर्षक वाटत असली तरी प्रत्यक्षात लीज फायनान्स पद्धतीमध्ये अंतर्भूत असणारे व्यापारी स्वरूपाचे व्याज, दंडनीय व्याज विचारात घेता. अशा प्रकारची खर्ची नेहमीच परवडणारी असण्याची शक्यता नाही. त्यामुळे लीज फायनान्स पद्धतीने कर्ज घेऊन कोणतीही खरेदी, प्रशासनिक विभाग,

शासनाचे अंगीकृत उपक्रम, शासनाच्या नियंत्रणाखालील वेधानिक अथवा निमशासकीय संस्थांनी, परस्पर करण्यास या आदेशाद्वारे बंदी घालण्यात येत आहे.

२. विशिष्ट परिस्थितीत लीज फायनान्स पद्धतीने खोदी करणे आवश्यक असल्यास त्याबाबत नियमात तरतूद नसल्यामुळे सदर प्रस्तावास वित्त विभागामार्फत शासनाची पूर्वमान्यता घेणे आवश्यक राहील.

३. मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांना अशी विनंती करण्यात येते की, त्यांनी वरील आदेश त्यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील सर्व कार्यालयांच्या निर्दर्शनास आणण्याची व्यवस्था करावी आणि त्यांच्याकडून या शासन निर्णयानुसार योग्य ती कार्यवाही केली जाईल, याची प्रशासकीय विभाग म्हणून आवश्यक ती दक्षता घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(पि. सुब्रह्मण्यम)

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

राज्यपालांचे सचिव,

मुख्यमंत्री यांचे सचिव

उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक,

मंत्रालयीन विभागांचे सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव,

सर्व विभागीय आयुक्त,

महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,

महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, नागपूर,

महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई,

महालेखापाल-२ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, नागपूर,

संचालक (लेखा व कोषागारे), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,

निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.

मुख्य लेखा परीक्षा, स्थानिक लेखा निधी, कोकण भवन, नवी मुंबई,

● प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई,

● प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई

● प्रबंधक, लोकायुक्त व उप लोकायुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई,

● सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई

● सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,

मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख,

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,

संपर्क अधिकारी, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

वित्त विभागातील सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव व सर्व कार्यांमने,

निवड नस्ती, वित्त विभाग (अर्थमंकल्प-१९).

● (पत्राने)